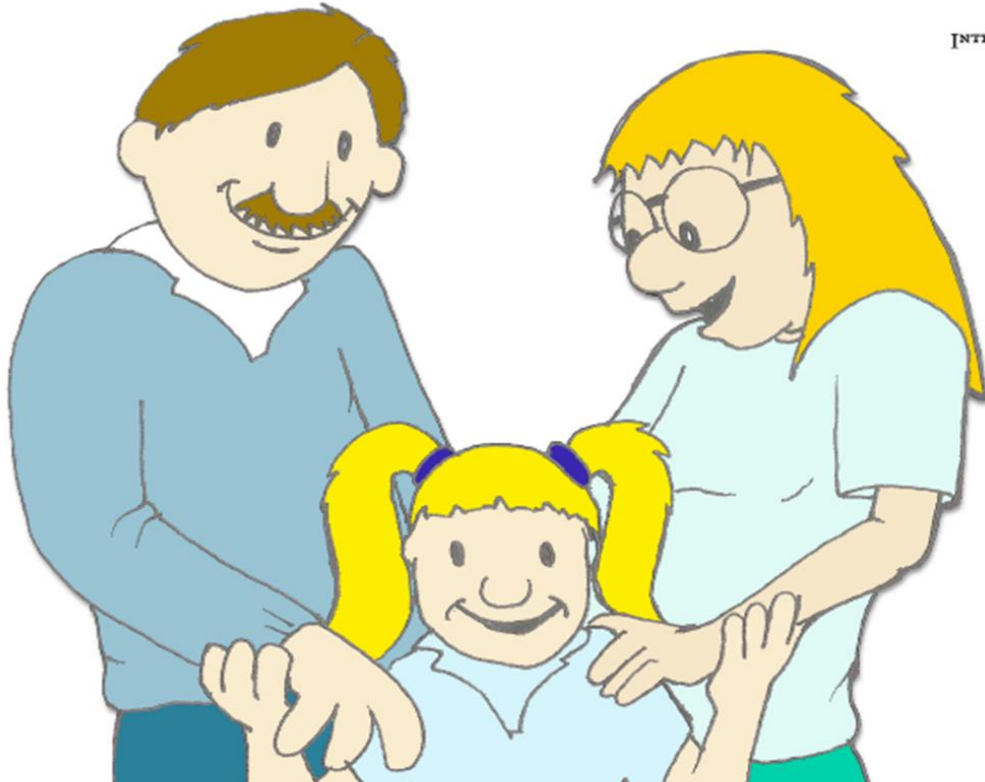

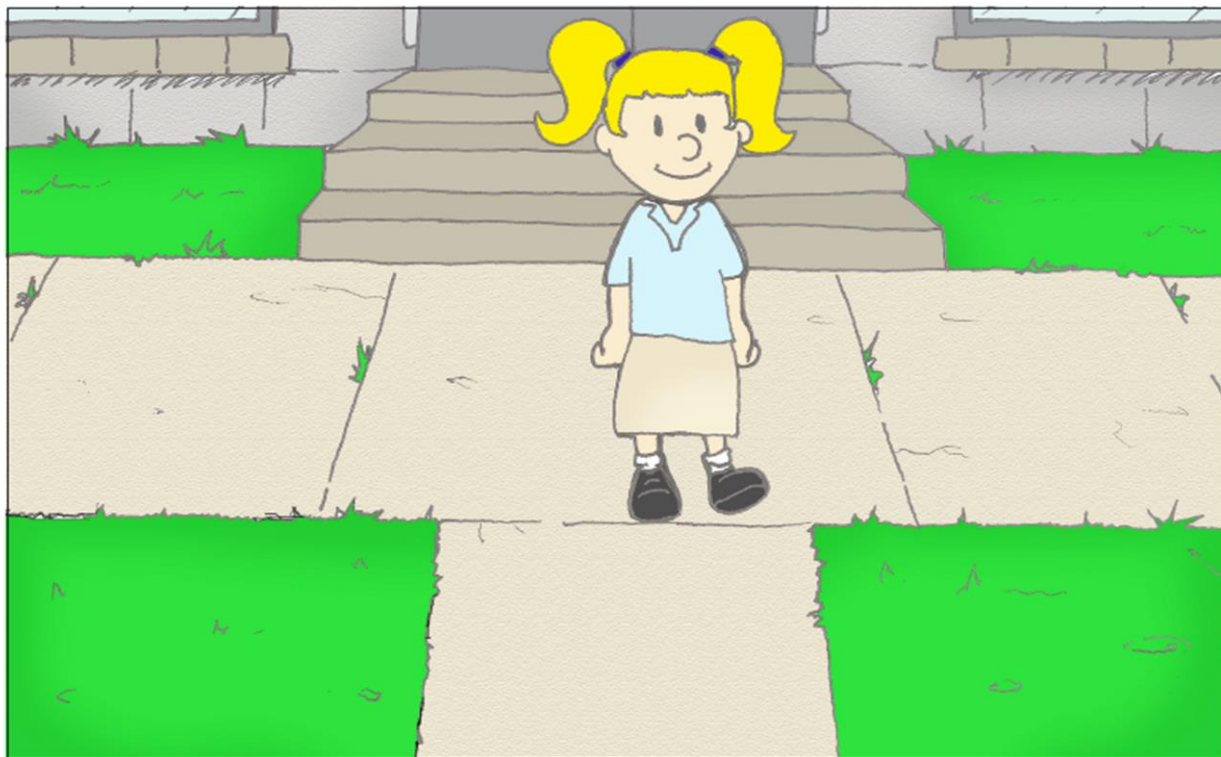
Prácticas
Restaurativas

INTRODUCCIÓN ÁS PRACTICAS RESTAURATIVAS

Aprendendo estratexias prácticas para construír relacións fortes e saudables

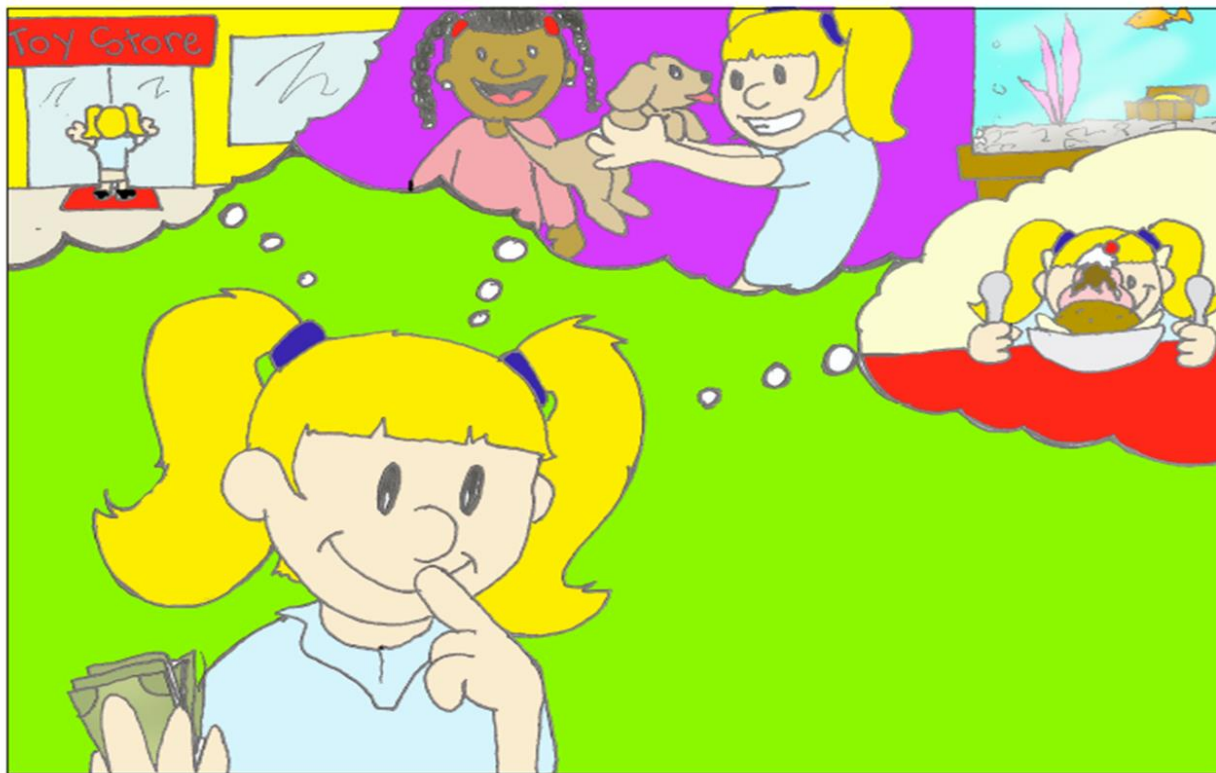
MARÍA ATOPA DIÑEIRO

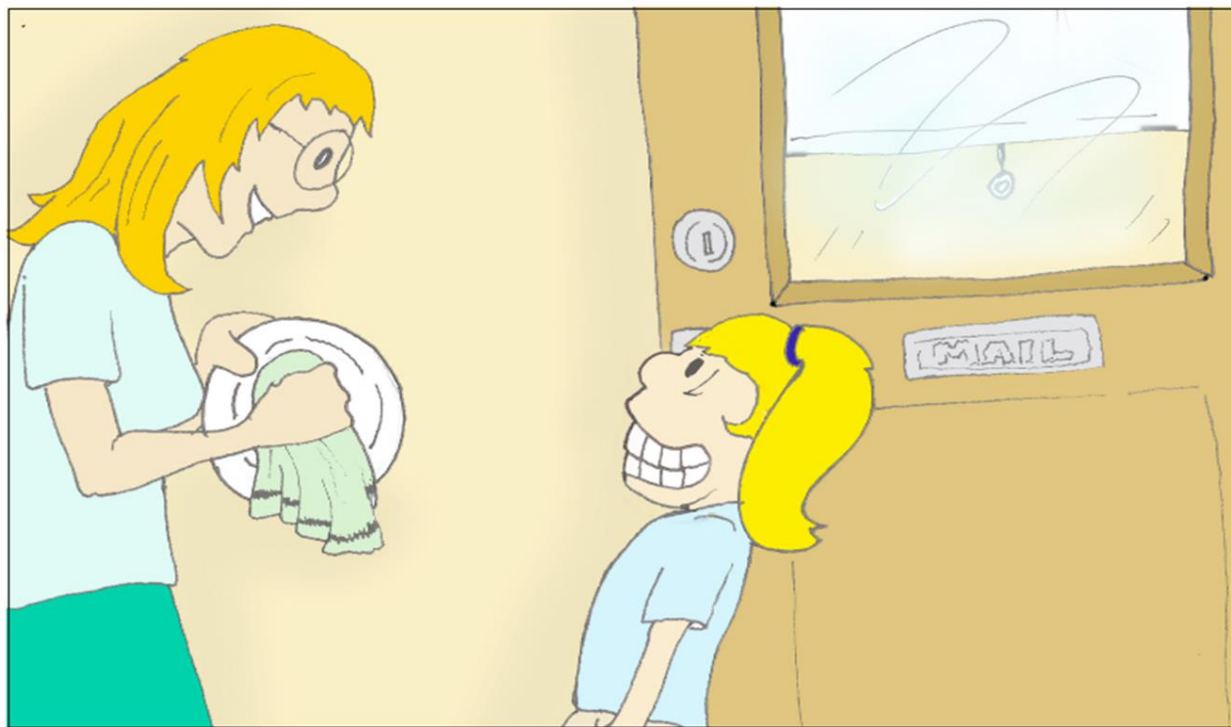
María regresaba do colexio un día calquera

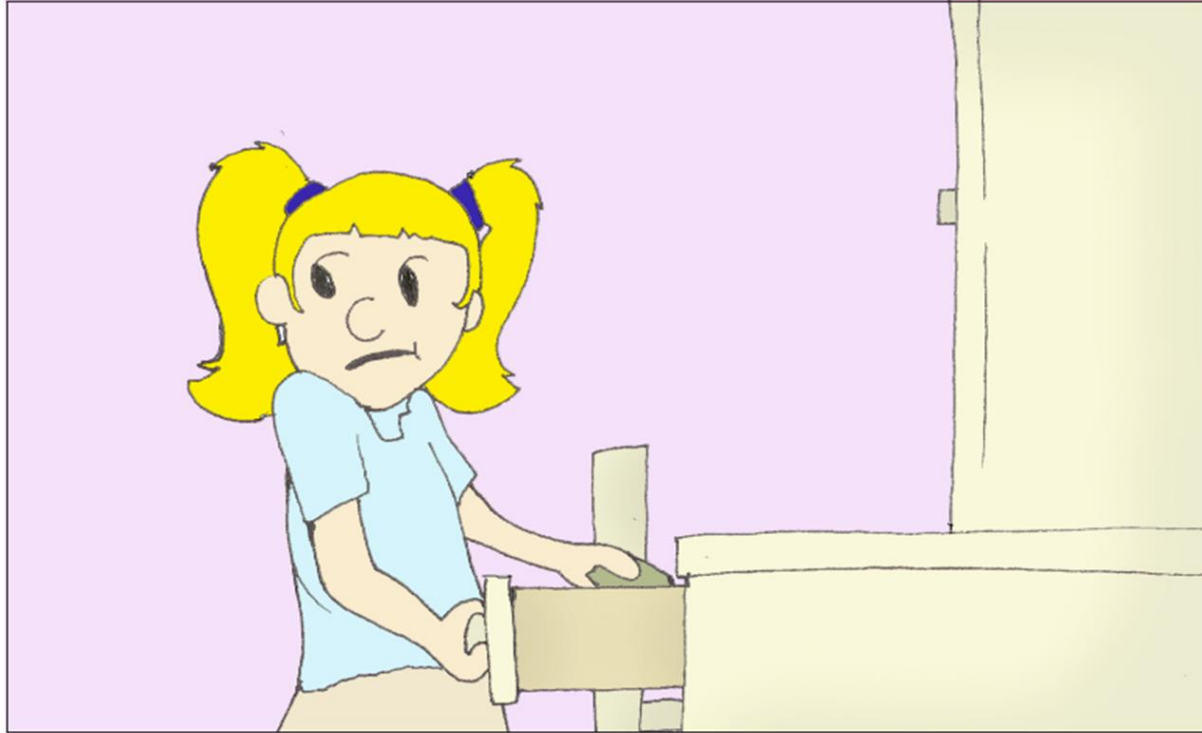
Atopou cartos no chan diante da súa casa

Pensou nas cousas que podería mercar...

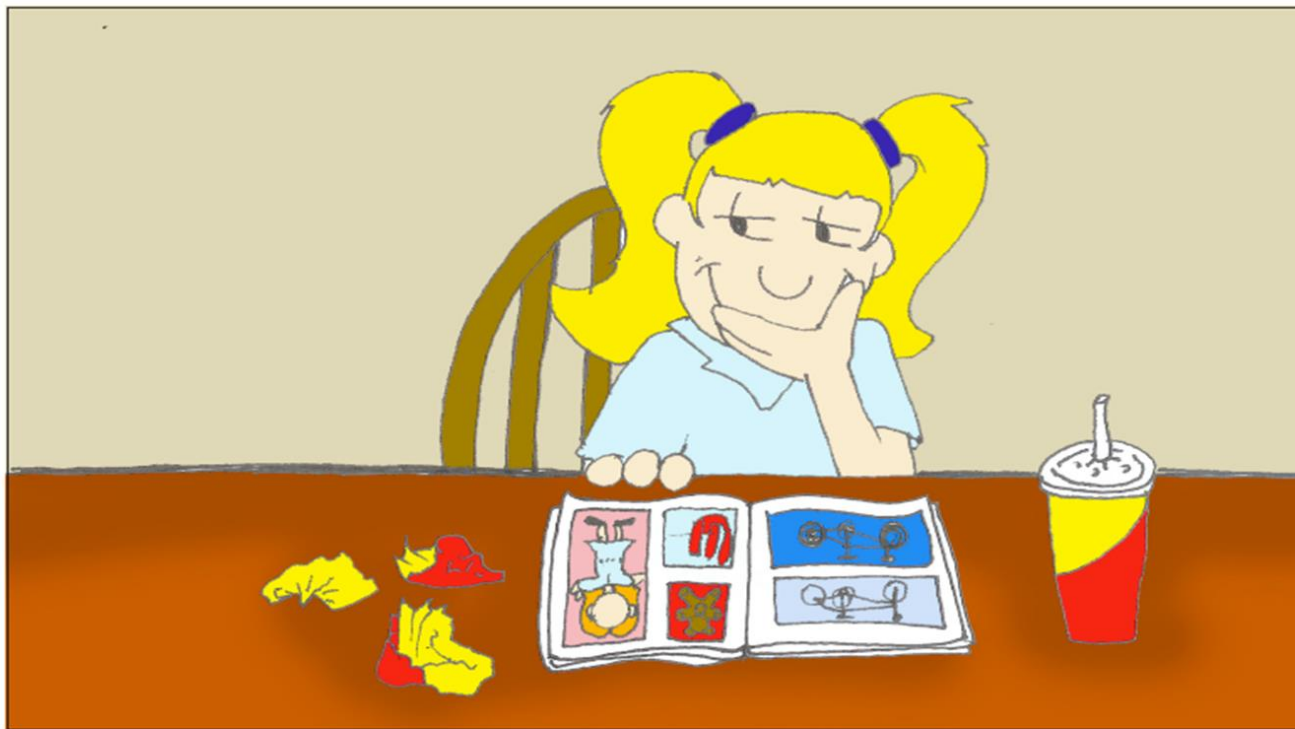
Ó chegar a casa non lle contou nada á súa nai

Pola contra, calou e gardou os cartos no escritorio da súa habitación

Ó día seguinte gastou parte do diñeiro

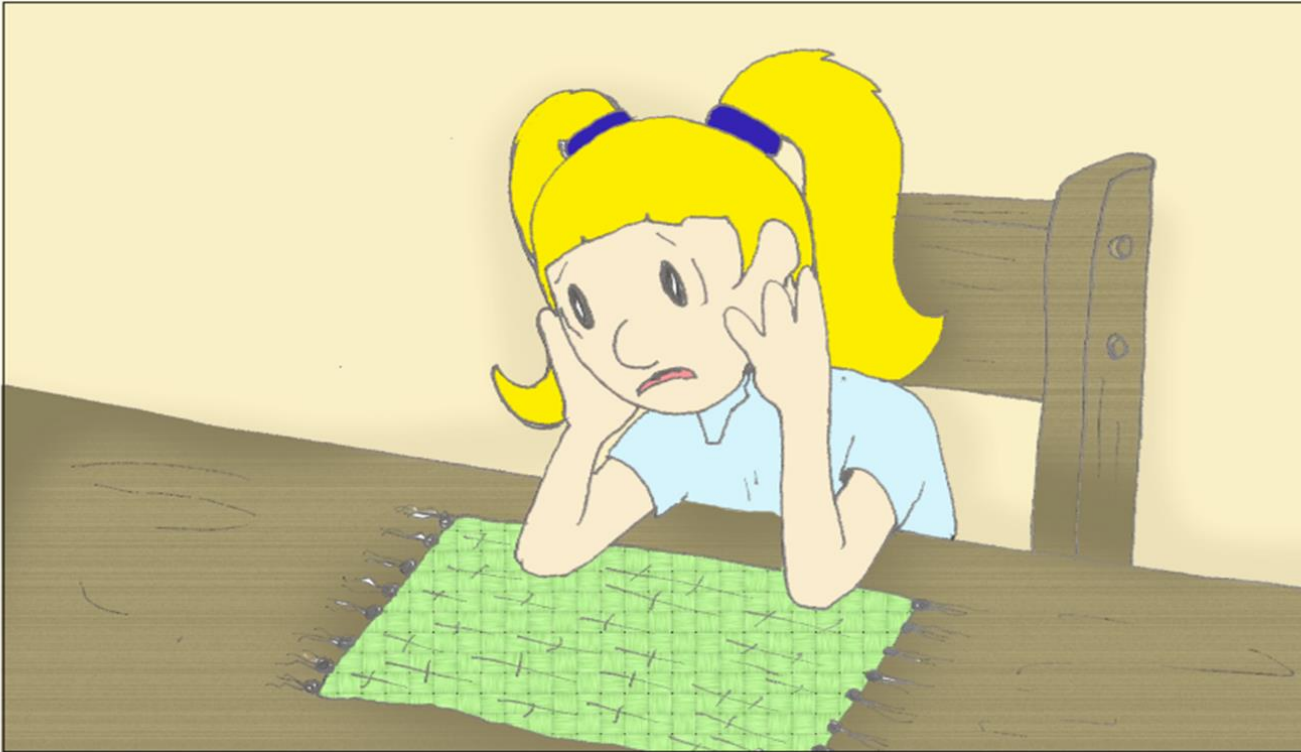
Tamén botou unha ollada a un catálogo de xoguetes para ver en que gastaría o resto do diñeiro

Despois, na rúa, escoitou ó veciño dicirlle á súa nai...

...que perdera os cartos aforrados para ir de vacacións coa
súa familia

María sentiuse mal tras escoitar ó veciño, pero aínda así, non lle dixo nada á nai.

MARÍA ATOPA DIÑEIRO

Que pensas sobre o que fixo María?

MARÍA ATOPA DIÑEIRO

Que pensas sobre o que fixo María?

Quen cres que se sentirá afectado, contrariado, ou ferido polo que fixo María?

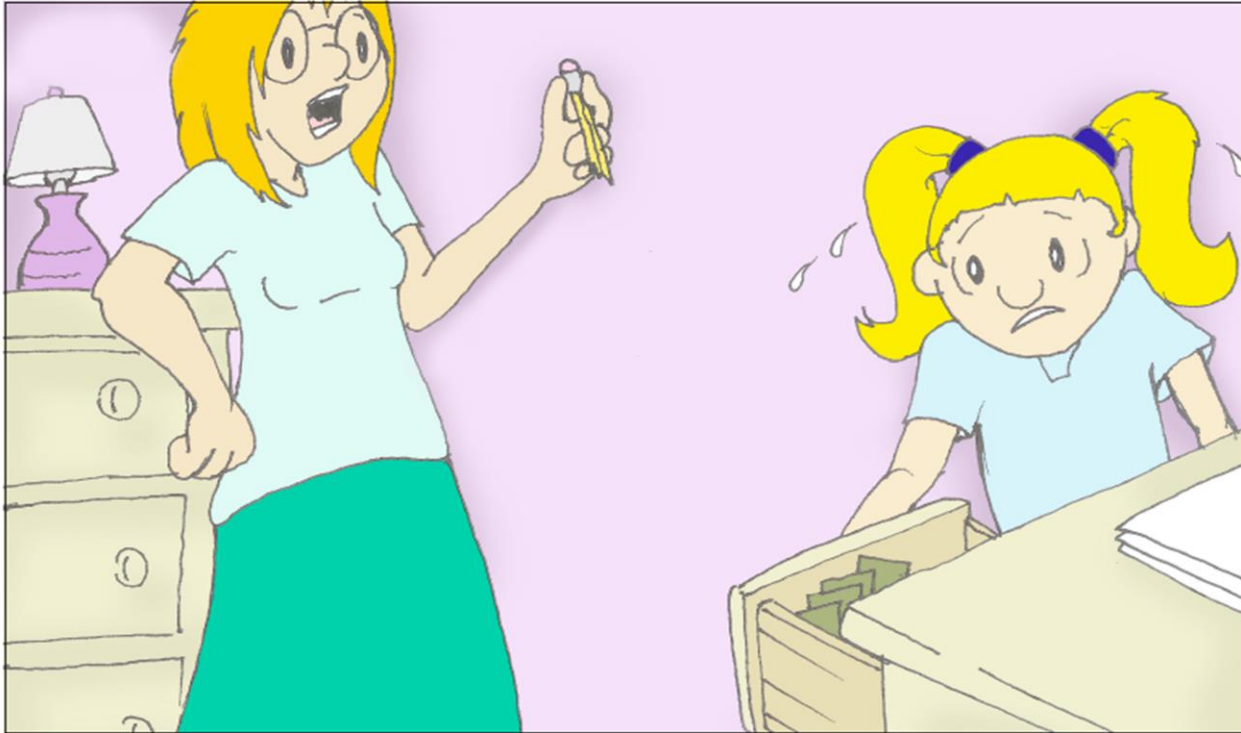
As persoas que sentíronse danadas ou contrariadas polo que
fixo María foron

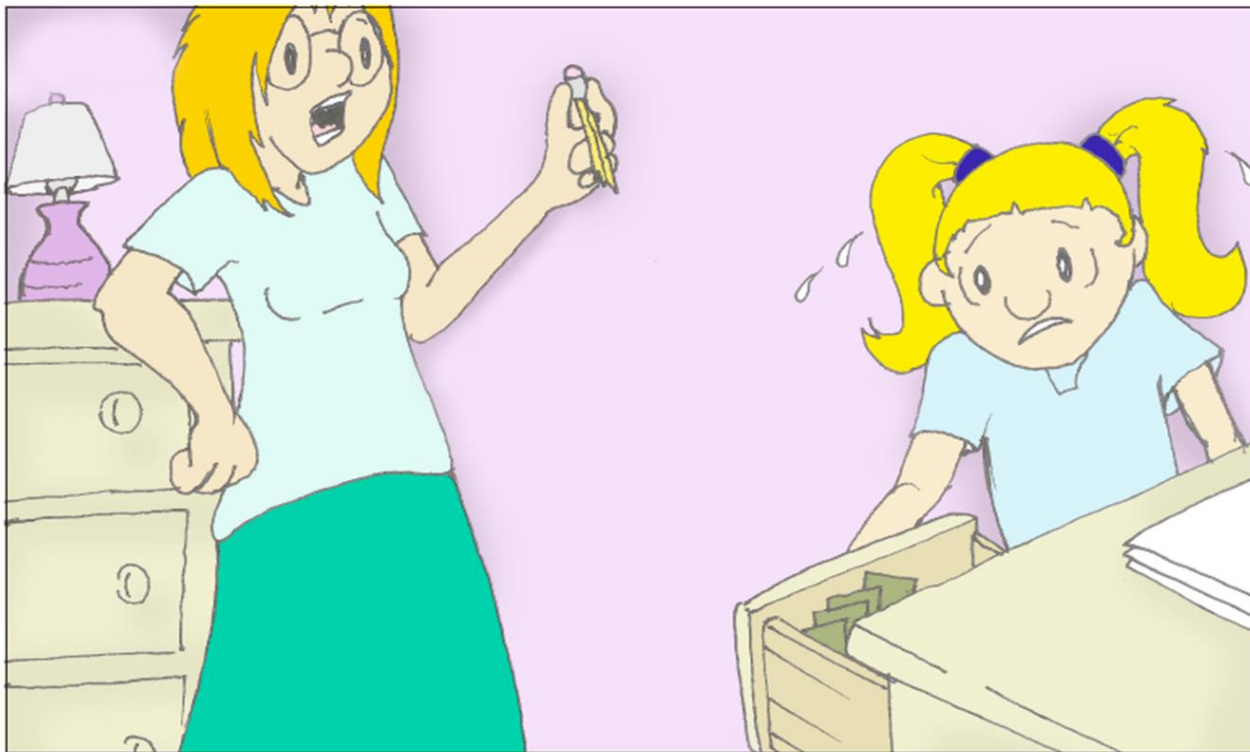
As persoas que sentíronse danadas ou contrariadas polo que
fixo María foron

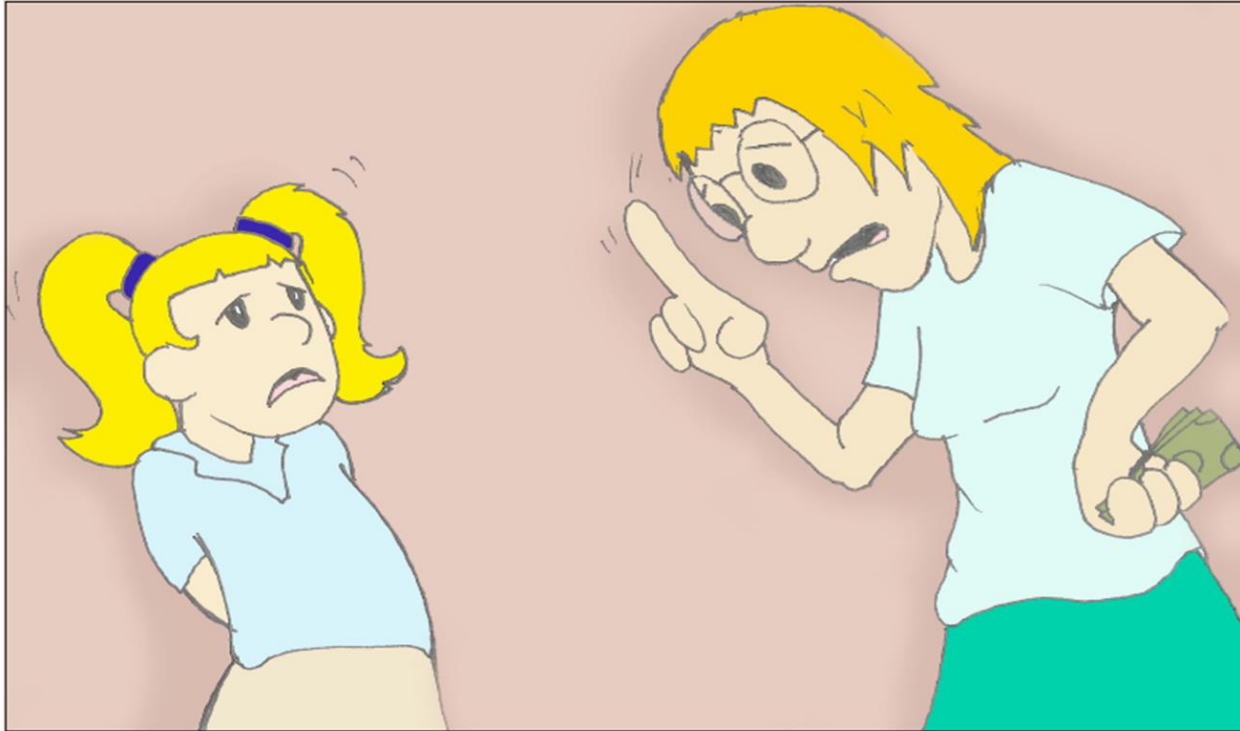
As persoas que sentíronse danadas ou contrariadas polo que
fixo María foron

Ó día seguinte, cando a nai de María entrou na habitación para pedirlle un lapis ...

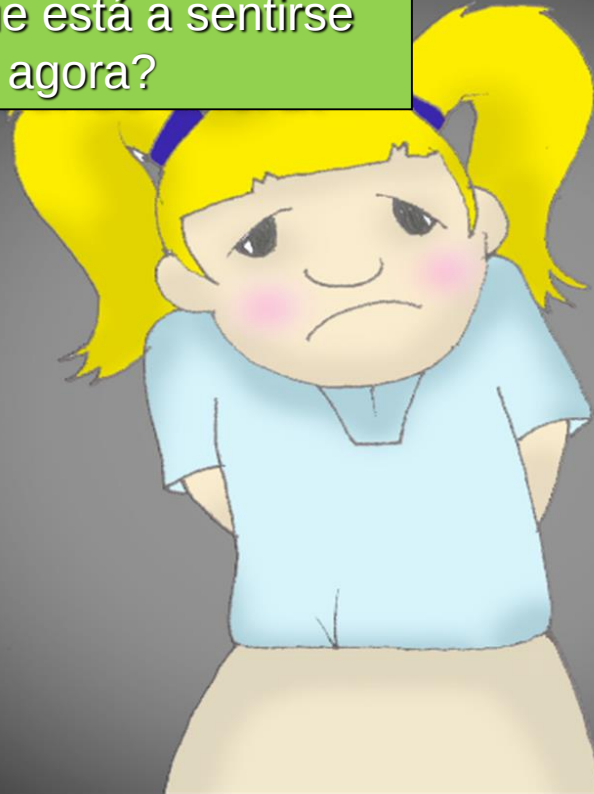

...viu os cartos no escritorio de María

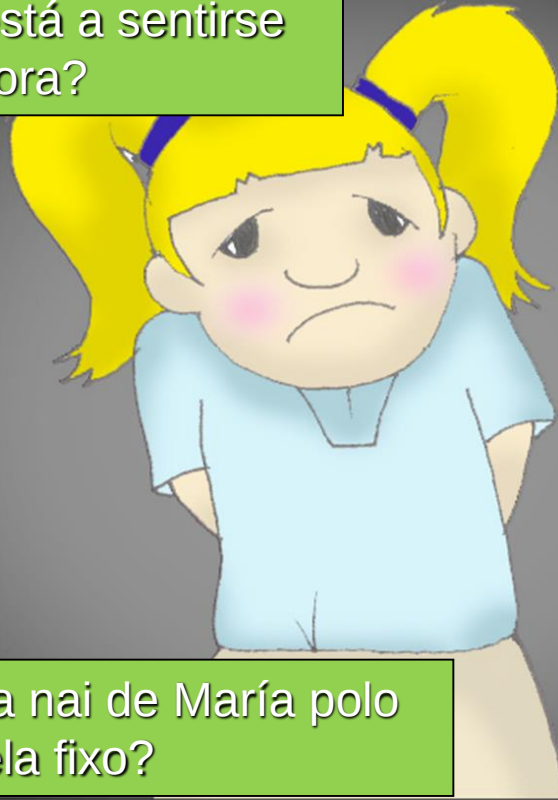

María admitiu que atopara os cartos e que xa gastara parte deles.

¿Como cres que está a sentirse
María agora?

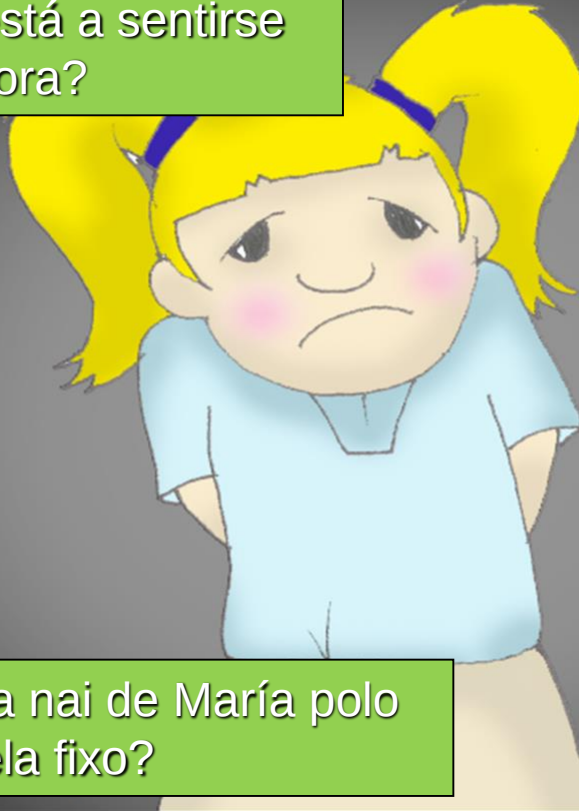

¿Como cres que está a sentirse
María agora?

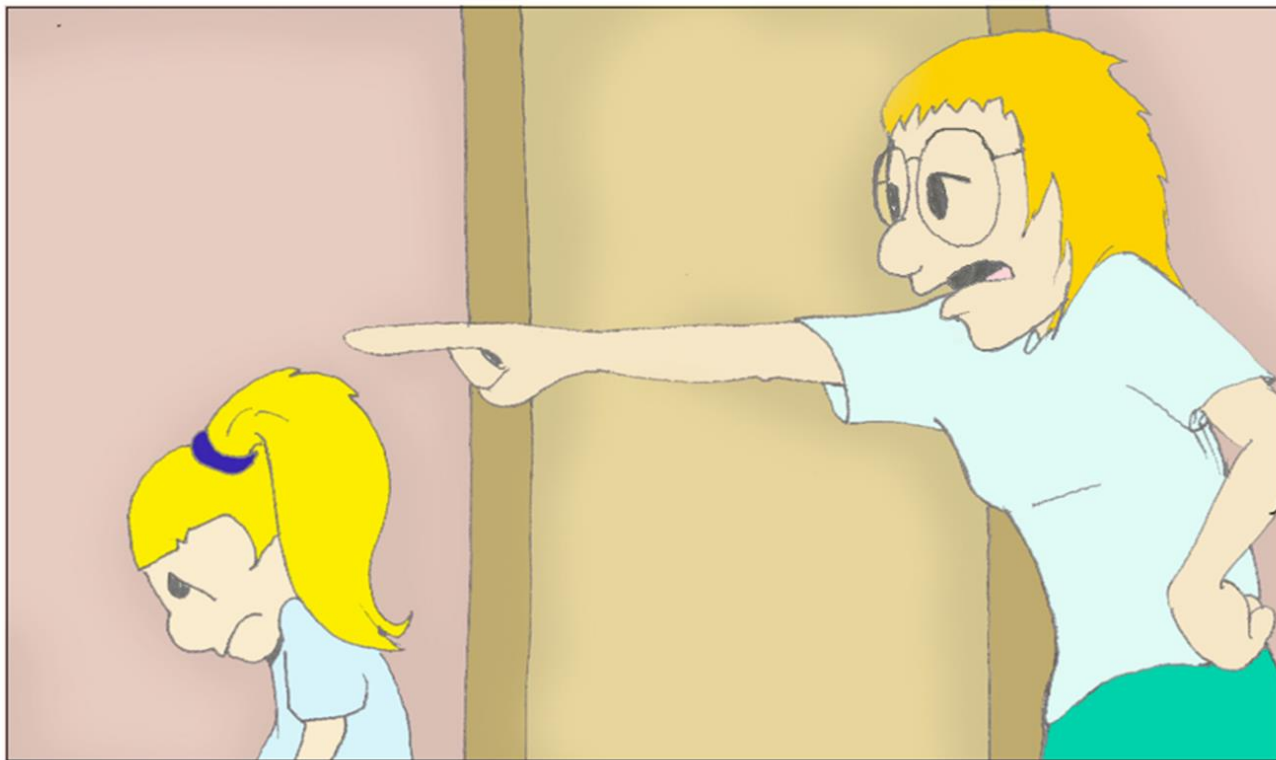
¿Cómo se sinte a nai de María polo
que ela fixo?

¿Como cres que está a sentirse
María agora?

¿Que cres que
debería pasar
con María?

¿Cómo se sinte a nai de María polo
que ela fixo?

A nai de María mandouna para o seu cuarto.

MARÍA ATOPA DIÑEIRO

Que pretende a nai de María cando a castiga na súa habitación?

MARÍA ATOPA DIÑEIRO

Que pretende a nai de María cando a castiga na súa habitación?

Que cres que vai facer María mentres estea castigada na habitación?

¿Como axuda isto a María a entender a quen danou?

¿Como axuda isto a María a entender a quen danou?

¿Que precisa facer María
para arranxar as cousas?

Os pais preguntáronlle a
María que pensaba que
debería facer para arranxar
as cousas

Os pais preguntáronlle a
María que pensaba que
debería facer para arranxar
as cousas

María respondeu que debería devolver os cartos e
pedir desculpas

Os pais preguntáronlle a
María que pensaba que
debería facer para arranxar
as cousas

María respondeu que debería devolver os cartos e pedir
desculpas

Os pais decidiron que organizarían unha reunión
para que puidera facelo

O pai falou co veciño e explicoulle o acontecido,
pediulles que asistisen a súa casa para manter unha
reunión entre as dúas familias

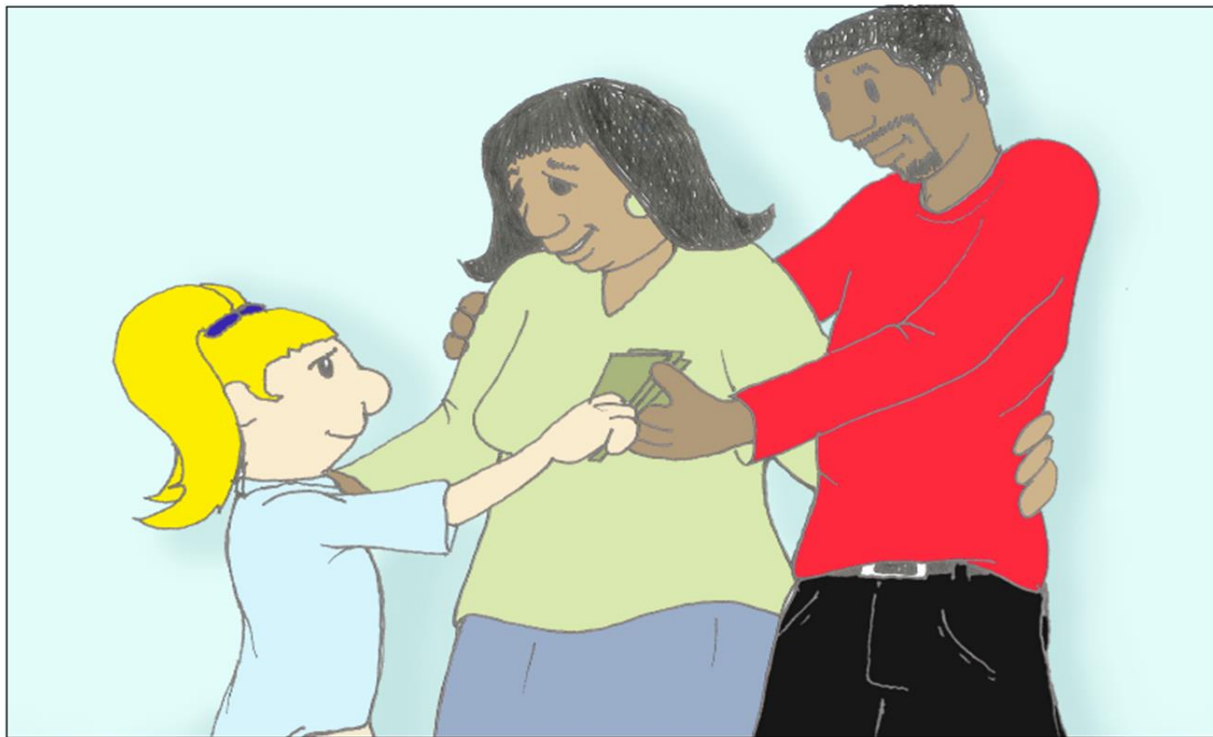
A reunión

MARÍA ATOPA DIÑEIRO

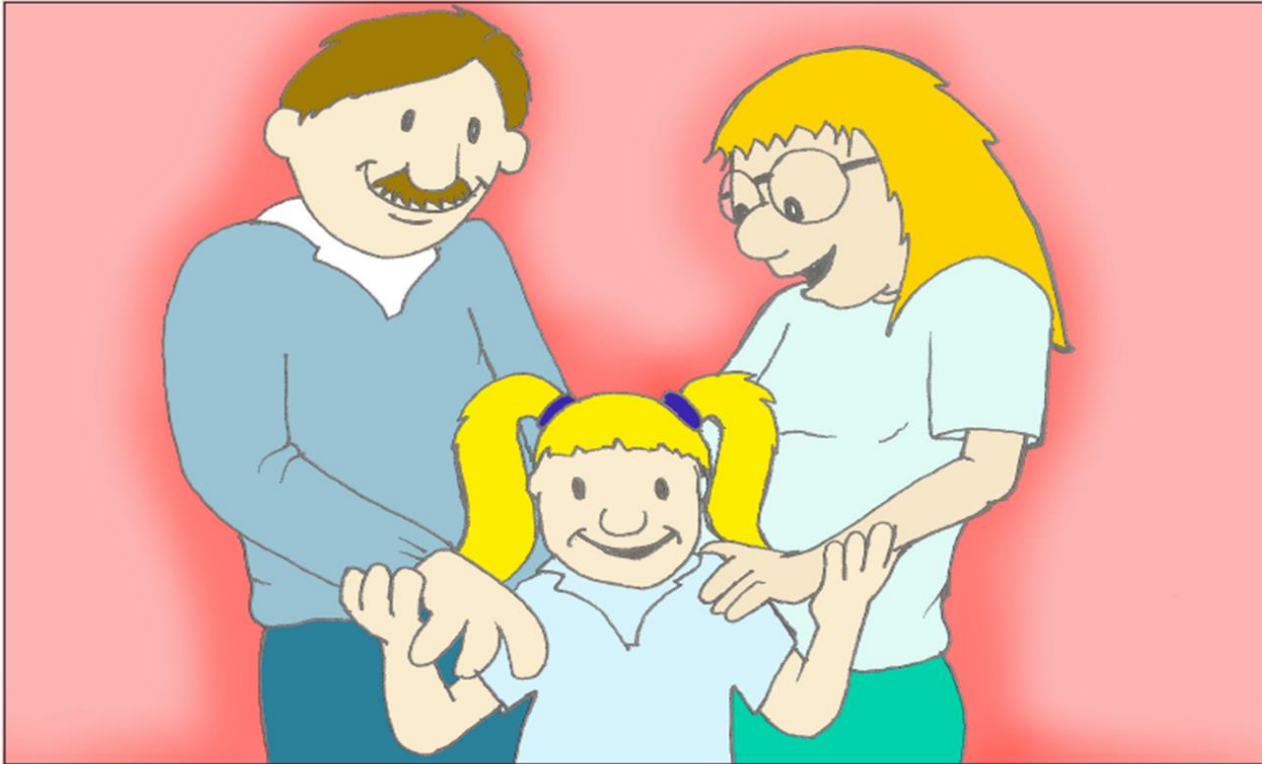
Quen cres que debe falar primeiro?

Que preguntas se deben facer?

Que esperas que pase nesta reunión?

María devolveu os cartos ós veciños e pediulles
desculpas

¿Como cres que se sentiron os pais de María nese momento?

MARÍA ATOPA DIÑEIRO: PROCESANDO A EXPERIENCIA

Que foi o que aprendeu María desta experiencia?

Que fixo que a historia tivera un final feliz?

So con castigar a María, que diferenzas habería ó final da historia?

XUSTIZA RESTAURATIVA

É unha resposta e unha actitude fronte o conflito no que, a diferenza da xustiza penal retributiva, reivindica a visión da vítima e da comunidade no proceso de administración de xustiza.

As TRES “R”:

Responsabilización do/a infractor/a

Reparación á vítima

Restauración do dialogo e das
relacións

	X. ORDINARIA OU PENAL	X. RESTAURATIVA
DELITO	Infracción á normativa ou lei	Conflicto entre persoas
RESPONSABILIDADE	Individual	Individual e social
CONTROL	Sistema penal (disciplinario)	Comunidade
PROTAGONISTAS	Infractor e o Estado (Dirección)	Vítima, agresora e comunidade
PROCEDEMENTO	Xudicial (sancionador)	Diálogo
FINALIDADE	Probar o delito (falta) Establecer responsabilidades Aplicar castigos ou sancións (accións correctoras)	Resolver conflitos Asumir responsabilidades Reparar o dano
TEMPORALIDADE	Está focalizado no pasado	Está focalizado no futuro

RESUMINDO

O proceso de diálogo é a gran diferenza entre a Xustiza Restaurativa e a Xustiza Retributiva.

Este diálogo permite ás persoas analizar quen foi danado, como, e que se debe facer para repararalo dano.

- **Á vítima** permitirlle expresar directamente á ofensora os seus sentimentos (dor, medo, angustia...) e contribuír deste xeito a superar o impacto do acontecido.
- **Ó agresor** permitirlle ser máis consciente do dano causado, poderá asumir a súa responsabilidade e proporcionaralle a posibilidade de reparar as consecuencias do que fixo.
- **Á comunidade** permitirlle ser parte activa do proceso.

DA XUSTIZA RESTAURATIVA ÁS PRÁCTICAS RESTAURATIVAS

A Xustiza Restaurativa é considerada como un subgrupo das Prácticas Restaurativas. A Xustiza Restaurativa é reactiva, ten respostas formais e informais ó delito e outras condutas indebidas unha vez que pasan.

As Prácticas Restaurativas fan uso de procesos formais e informais que anteceden ás condutas indebidas, que forxan proactivamente relacións e crean un sentido de comunidade para evitar o conflito e as condutas inapropiadas (Wachtel, 2012).

As PR poden verse como unha nova “ferramenta” ou poden considerarse como a túa “caixa de ferramentas” (O’ Connell, 2017).

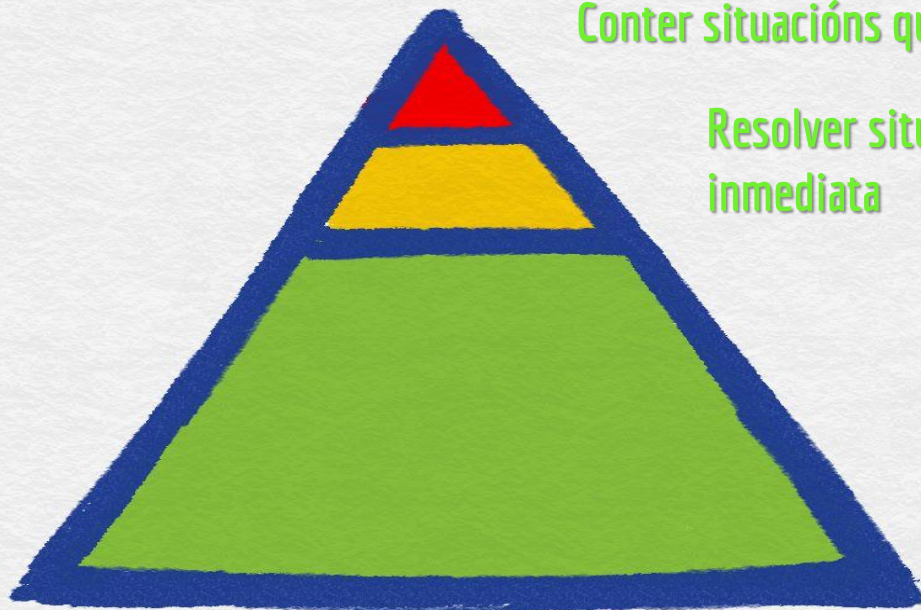
HIPÓTESE

A hipótese fundamental das Prácticas Restaurativas é que as persoas somos máis felices, máis cooperadoras, produtivas e temos máis probabilidades de facer cambios positivos no noso comportamento, cando aquelas que están en posición de autoridade fan as cousas **CON** nós, en lugar de CONTRA nós ou PARA nós.

OBXECTIVO

Fortalecer as relacións entre as persoas que forman unha comunidade e manexar as tensións e conflitos a través da reparación do dano e a restauración das relacións.

O TRIANGULO PROACTIVO

Conter situacións que requiren dunha actuación especial

Resolver situacións que requiren unha resposta inmediata

Fortalecer vínculos e crear comunidade sempre que sexa posible

O TRIÂNGULO REACTIVO

Temos pouco tempo para criar comunidade

Os pequenos problemas deixámoslos pasar ou
poñemos parches

A convivencia céntrase en
afrontar problemas graves

PRÁCTICAS RESTAURATIVAS

As Prácticas Restaurativas son unha maneira de pensar e ser, enfocada en crear un espazo seguro para ter conversas que afondan nas relacións e constrúen comunidades conectadas e, polo tanto, máis fortes.

Mark Vander Vennen (Shalem Servizo de Saúde Mental, Canadá 2016).

SENDO CLAROS SOBRE A NOSA PRÁCTICA

A práctica restaurativa explícita está constituída de 4 elementos esenciais:

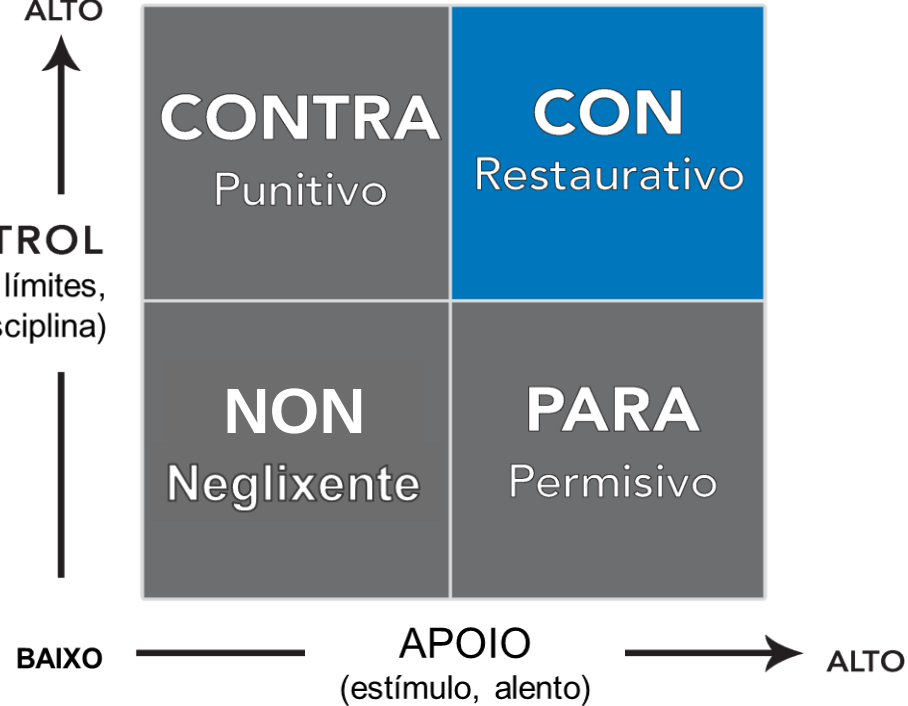
- A fiestra da responsabilidade social
- O diálogo restaurativo
- O proceso xusto
- Os afectos e o compás da vergoña

XANELA DA RESPONSABILIDADE

Máis alá de ideas tradicionais...

- ❑ Se quedamos no control non chegaremos a conectar, nin promover responsabilidade.
- ❑ Se tan so damos apoio, non fomentamos a súa responsabilidade.
- ❑ Se non facemos nin o un nin o outro, mellor non participar...
- ❑ Para dar unha resposta axeitada, debemos aportar alto control, pero tamén alto apoio.

ALTO
↑
CONTROL
(establecer límites, disciplina)

Isto servenos para calibrar as nosas actitudes, e no caso de non estar onde desexamos, poder revisalas...

DIÁLOGO RESTAURATIVO

Conversa guiada e estruturada que persegue:

- Abrir a comunicación
- Desenvolver a comprensión
- Chegar a acordos consensuados sobre que facer cando alguén sentiuse danado para que as cousas queden ben

Baséase en facer preguntas coas que, en vez de xulgar ou criticar a conduta, empúrrase ó/á estudante a reflexionar en profundidade sobre as consecuencias dos seus actos sobre outras persoas.

COMO BLOQUEAR O DIÁLOGO RESTAURATIVO

POR QUE!!!

¿Cal é o problema de facer esa pregunta?

¿Que respostas podemos obter ó empregar esta pregunta?

¿Como afectan o castigo e a culpa no proceso de aprendizaxe?

PROCESO DE APRENDIZAXE: CASTIGO E CULPA

Bloquean as relacións.

Non fomenta a empatía.

Non promove a reflexión nin a responsabilización.

Non promoven o cambio de comportamento.

PROCESO XUSTO

“...os individuos teñen maior probabilidade de confiar e cooperar libremente con sistemas -gañen ou perdan dentro de eses sistemas- cando observan un proceso xusto.”

Participación
Explicación
Claridade de Expectativas

(W. Chan Kim & Renee Mauborgne, Harvard Business Review, Xaneiro 2003)

3 PRINCIPIOS DO PROCESO XUSTO

PRINCIPIO 1:

- **Participación** – Involucrar e comprometer ás persoas nas decisións que lles afectan, escoitando os seus puntos de vista e tendo en conta as súas opinións, dándolles a oportunidade de contribuír e debater varias posibilidades de acción.

(W. Chan Kim & Renee Mauborgne, Harvard Business Review, Xaneiro 2003)

3 PRINCIPIOS DO PROCESO XUSTO

PRINCIPIO 2:

- **Explicación** – Todos os involucrados e afectados deben saber por que se tomaron as decisións finais e a forma na que se fixo. Explicar o proceso e a lóxica da decisión tomada crea un círculo de retroalimentación que promove a aprendizaxe.

(W. Chan Kim & Renee Mauborgne, Harvard Business Review, Xaneiro 2003)

3 PRINCIPIOS DO PROCESO XUSTO

PRINCIPIO 3:

- **Claridade de expectativas - Unha vez tomada a decisión, hai que asegurarse de que todos a entenden claramente e saben o que se espera deles nun futuro, así como as consecuencias derivadas de non adaptarse a estas expectativas.**

(W. Chan Kim & Renee Mauborgne, Harvard Business Review, Xaneiro 2003)

O QUE NON É O PROCESO XUSTO

Decisións por consenso

Non busca acadar a harmonía

Non se propón obter o apoio das persoas a cambio de compromisos que se adapten as opinións, necesidades ou intereses de todas as persoas

Democracia dentro do sistema escolar

Persoas en posición de autoridade renunciando a súa responsabilidade de tomar decisións

TEORÍA DOS AFECTOS

COMPÁS DA VERGOÑA

Illamento: tendemos a saír correndo, tapar a cara, agocharnos, tomar distancia, física ou emocional da situación.

**ATAQUE A UN
MESMO**

Negación: non recoñecer o que pasa. Non aceptar a realidade. Pode levar á busca de emocións fortes, consumos, ...

Ataque a outras persoas: darlle a volta á tortilla (culpar á vítima), calquera forma de ataque, sexa físico ou verbal.

**ATAQUE A
OUTROS**

Ataque a unha mesma: autodegradación, pode ir dende os pensamentos negativos ata as autolesións.

FORMAS POSITIVAS DE MANEXAR A VERGOÑA

- Falar do que pasou
- Pedir desculpas
- Recoñecer que non se actuou ben
- Dicar como se sente un

Polo tanto, podemos responder a outras persoas cando experimentan vergoña:

- ✓ Escoitando o que teñen que dicir
- ✓ Estando presentes con elas sen intentar resolverlles o problema
- ✓ Reflexionando sobre o que causou o sentimento de vergoña
- ✓ Validando os seus sentimentos
- ✓ Animando a falar sobre a súa experiencia

PROPOSTA DE TOMKINS

Tomkins defende que estamos programados para experimentar afectos innatos, afirmando que estamos no noso mellor estado emocional cando somos capaces de:

- Maximizar os nosos afectos positivos
- Minimizar os nosos afectos negativos
- Expresar libremente os nosos afectos
- Maximizar o poder e a capacidade de facer o mais posible as 3 anteriores

HIPÓTESE DE BRAITHWAITE

Separa a acción da persoa

As Prácticas Restaurativas permítenos:

Rexeitar a acción (a conduta inaceptable) porque non responde ás expectativas ou ós estándares

Mentres que:

Recoñece o valor intrínseco da persoa e o seu potencial para contribuír coa sociedade.

VERGOÑA

Vergoña Estigmatizante: Resposta do compás.

Saca ó agresor da comunidade e ponlle unha etiqueta. Esta persoa agora é unha mala persoa que cometeu un crime. Si é empurrada fora da comunidade, é previsible que se vexa involucrada en subculturas negativas que acepten o seu rol.

Vergoña Reintegradora: Resposta responsabilizadora.

Expresa desaprobación do acto pero non saca á persoa ofensora fora da comunidade. Este tipo de vergoña rexeita o acto, pero non á persoa. Permite e promove a reintegración na comunidade ofrecendo os apoios precisos para que isto ocorra.

REPERTORIO DAS PRÁCTICAS RESTAURATIVAS

INFORMAL

FORMAL

A Escoita

Declaracións afectivas

Preguntas restaurativas

Pequena reunión espontánea

Círculos restaurativos

Reunións formais

A ESTOITA EMPÁTICA

«A Empatía é a capacidade de poñerse na pel da outra»

Non nos limitemos a facer cousas,
esteamos presentes.

PRA ESCOITAR BEN,
É MELLOR NON ...

Interromper

Criticar

Xulgar

Interrogar

Aconsellar

Quitarlle importancia

Ignorar

Distraerse

PARA UNHA BOA ESCOITA

- Facer preguntas de aclaración.
- Estar interesada na perspectiva da outra.
- Parafrasear o que a outra dixo, facer un breve resumo.
- Reflectir sentimentos.
- Facer preguntas que axuden á persoa a falar.
- Validar os sentimentos da persoa, sexan os que sexan.

REPERTORIO DAS PRÁCTICAS RESTAURATIVAS

INFORMAL

FORMAL

A escoita

Declaracións afectivas

Preguntas restaurativas

Pequena reunión espontánea

Círculos restaurativos

Reunións formais

DECLARACIONES AFECTIVAS

Transformar as mensaxes “ti” (culpabilizadoras), en mensaxes “eu” (como me afecta)

Son afirmacións sobre o impacto que causa o comportamento dunha persoa

O obxectivo é aplicar o plantexamento de Tomkins. Unha declaración afectiva pode ser unha expresión que maximice o afecto positivo e/ou minimice o afecto negativo.

DECLARACIONES AFECTIVAS

Poñen límites

Ofrecen retroalimentación

Ensinan empatía

Imos **PEDIRLLE RESPONSABILIDADE** á outra persoa e ó mesmo tempo ímoslle proporcionar **apoio** (expresamos como nos sentimos e facemos unha petición)

Imos dicir o **QUE NECESITAMOS** á outra persoa sen danar ó vínculo

Imos **SER ASERTIVOS**: dicir o que sentimos **sen agresividade nin pasividade**

REPERTORIO DAS PRÁCTICAS RESTAURATIVAS

INFORMAL

FORMAL

A escoita

Declaracións afectivas

Preguntas restaurativas

Pequena reunión espontánea

Círculos restaurativos

Reunións formais

ACTIVIDADE PREGUNTAS RESTAURATIVAS

Preguntas Restaurativas, 1.

- ¿Que pasou?
- ¿Que pensabas nese momento?
- ¿Que pensaches dende entón?
- ¿Quen foi afectado polo que fixeches? ¿Como foron afectados?
- ¿Que pensas que debe pasar para que as cousas queden ben?

ACTIVIDADE PREGUNTAS RESTAURATIVAS

Preguntas Restaurativas, 2.

- ¿Que foi o que pensaches cando te deches conta do sucedido?
- ¿Que impacto tivo este incidente en ti e nos demais?
- ¿Que foi o máis difícil para ti?
- ¿Que cres que debería suceder para que as cousas queden ben?

PREGUNTAS RESTAURATIVAS

- Dúas categorías de preguntas, as que se fan a quen causou o dano (con ou sen intención) e as que facemos a quen se sentiu danado.
- As preguntas abordan o pasado, presente e futuro
- As preguntas van do individual ó colectivo
- As preguntas axudan a asumir responsabilidade e a conectarse cos sentimentos
- Nunca preguntamos “por que” para non disparar mecanismos defensivos
- Poden utilizarse para reforzar condutas positivas (facer as preguntas a un estudante que fixo cambios positivos para axudarlle a que os vexa).

PRÁCTICAS RESTAURATIVAS

As Prácticas Restaurativas deben integrar:

- Fiestra da Disciplina Social
- Proceso Xusto
- O diálogo restaurativo
- Psicoloxía dos Afectos
- Repertorio das prácticas restaurativas

MOITAS GRACIAS!

rpdelisn@gmail.com

anapezfigue@gmail.com

Prácticas
Restaurativas